

STANDARD

SZKOŁA PSÓW PRZEWODNIKÓW

ZASADY FUNKCJONOWANIA

Opracowanie powstało w ramach projektu pn. „Budowa kompleksowego systemu szkolenia i udostępniania osobom niewidomym psów przewodników oraz zasad jego finansowania” współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Działania 4.1 Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020.

DOKUMENT CHRONIONY PRAWAMI AUTORSKIMI.

Lider Projektu

Partnerzy Projektu

Fundacja
Pies Przewodnik

Spis treści

1. SŁOWNICZEK	3
2. SZKOŁY PSÓW PRZEWODNIKÓW – ANALIZA ROZWIĄZAŃ KRAJOWYCH I ZAGRANICZNYCH.....	6
2.1. Doświadczenia polskie	6
2.2. Doświadczenia zagraniczne	7
3. WARUNKI FORMALNO-PRAWNE I TECHNICZNE FUNKCJONOWANIA SZKOŁY PSÓW PRZEWODNIKÓW .	14
3.1. System domowy	14
3.2. System kenelowy.....	15
3.3. System mieszany	16
3.4. Opieka nad psem w trakcie szkolenia	16
3.5. Środki transportu	17
3.6. Zasady dokumentowania, archiwizowania i dostępu do danych dotyczących psów, klientów oraz pracowników	17
4. ZASOBY KADROWE SZKOŁY PSÓW PRZEWODNIKÓW	19
5. USŁUGI ŚWIADCZONE W RAMACH TRZECH TYPÓW SZKÓŁ	20
5.1. Zasady prowadzenia hodowli i pozyskiwania psów	20
5.2. Szkolenie, doradztwo i doskonalenie umiejętności psa, wizyty serwisowe, interwencyjne, wycofanie psa z pełnienia funkcji psa przewodnika, adopcja i emerytowanie psa, zasady pochówku	20
5.2.1. Szkolenie	20
5.2.2. Doradztwo i doskonalenie umiejętności psa	21
5.2.3. Wizyty serwisowe i interwencyjne	21
5.2.4. Wycofanie psa	22
5.2.5. Adopcja	22
5.2.6. Emerytowanie psa	24
5.2.7. Zasady etycznego traktowania psa.....	24
5.2.8. Zasady pochówku psa	25
5.3. Szkolenie i doszkalanie oraz przekazywanie psa przewodnika osobom z niepełnosprawnością wzroku	25
5.4. Szkolenie i podnoszenie kompetencji szkoleniowców.....	25
5.5. Szkolenie wolontariuszy i współpraca z nimi	26
5.6. Szkolenie fundraiserów i współpraca z nimi	26
5.7. Popularyzowanie pracy psa przewodnika oraz promowanie pozytywnych postaw wobec osób korzystających z jego pomocy	26
5.8. Przeciwdziałanie wszelkim formom dyskryminacji wobec osób korzystających z pomocy psa przewodnika	27
6. DOBROSTAN PSA PRZEWODNIKA	28
7. ZASADY CERTYFIKACJI I MONITOROWANIA SZKÓŁ.....	29
8. WARUNKI FINANSOWANIA I FORMA PRAWNA	31

1. Słowniczek

Aplikant na trenera psów przewodników – osoba, która przeszła kwalifikację wstępną i została przyjęta na kurs, w trakcie którego wyszkoli 2 psy przewodniki pod całościową opieką instruktora.

BHP – zasady zachowania bezpieczeństwa osoby niewidomej, psa, trenerów, instruktorów i wolontariuszy oraz osób trzecich podczas szkolenia i pracy psa przewodnika.

Dobrostan – stan całkowitego zdrowia fizycznego i psychicznego w warunkach harmonii z otaczającym środowiskiem psa przewodnika podczas pracy (okres szkolenia wstępnego, specjalistycznego, pracy z klientem oraz czas starzenia się (emerytury) psa).

Doskonalenie umiejętności psa przewodnika – doskonalenie umiejętności, nauka dodatkowych umiejętności i rozwiązywanie problemów wynikających z potrzeb klienta z którym z którym pies współpracuje.

Hodowca – osoba fizyczna prowadząca hodowlę psów rasowych lub szkoła psów przewodników prowadząca własną hodowlę psów przeznaczonych do pełnienia roli psa - przewodnika.

Instruktor egzaminator – instruktor uprawniony do przeprowadzania egzaminów psów przewodników po zakończeniu przez nie szkolenia.

Instruktor psów przewodników – osoba, która posiada niezbędną wiedzę i umiejętności pozwalające prowadzić kompleksowe szkolenie psa przewodnika, pary pies-klient, sprawować nadzór nad całym procesem szkolenia psa i klienta, nadzór nad uczącymi się młodszymi trenerami i aplikantami, a także posiada kwalifikacje niezbędne do przekazywania psów przewodników i nadzorowania pracy psa przewodnika i osoby niewidomej w okresie po przekazaniu psa.

Jednostka dydaktyczna – jednostka lekcyjna trwająca 45 minut.

Kandydat – osoba biorąca udział w procesie rekrutacji na dane ogłoszenie o naborze na stanowisko.

Klient – osoba niewidoma lub słabowidząca od momentu zakwalifikowania jej do uzyskania psa przewodnika do momentu emerytowania lub utraty psa, z którym pracowała.

Młodszy trener psów przewodników – osoba, która posiada niezbędną wiedzę i umiejętności, aby szkolić psy przewodniki pod częściową opieką instruktora.

Opiekun – osoba współpracująca z psem w danym momencie szkolenia (rodzina zastępcza, szkoleniowiec, instruktor, klient itd).

Pies – samiec i samica gatunku pies domowy w czasie od przyjęcia do programu szkoleniowego do osiągnięcia wieku emerytalnego, lub wycofania na każdym etapie.

Pies przewodnik (PP) – rodzaj psa asystującego, który posiada certyfikat potwierdzający status psa asystującego dający osobie niewidomej lub niedowidzącej możliwość samodzielnego i bezpiecznego poruszania się bez obaw natrafienia na przeszkodę.

Pogotowie wolontarystyczne – osoby sprawujące nieodpłatnie opiekę nad psami w sytuacjach nagłych.

Reproduktor – samiec, który ukończył 15 miesięcy i uzyskał uprawnienia hodowlane, albo spełnia warunki, w tym zdrowotne przewidziane standardem: Hodowla oraz pozyskiwanie psów do szkolenia na psy przewodniki.

Rodziny zastępcze (RZ) – osoby sprawujące nieodpłatnie opiekę nad psami od szczeniaka do momentu przekazania psa na szkolenie specjalistyczne, których zadaniem jest przeprowadzenie szkolenia podstawowego psa oraz sprawowanie nad nim właściwej opieki.

Sesja treningowa z psem - czas trwania 10 – 45 min. W zależności od możliwości psa, warunków atmosferycznych, zaawansowania w szkoleniu psa. Może być kilka rozdzielonych treningów (od 10 do 45 min.).

Sesja szkoleniowa – jest to sesja stanowiąca połączenie sesji treningowej oraz sesji z instruktorem trwająca do 45 minut, podczas której odbywający szkolenie specjalistyczne aplikant/młodszy trener nabywa niezbędną wiedzę z zakresu szkolenia psa przewodnika.

Suka hodowlana – samica między 18 miesiącem a 6 rokiem życia, która uzyskała uprawnienia hodowlane albo spełnia warunki, w tym zdrowotne przewidziane standardem: Hodowla oraz pozyskiwanie psów do szkolenia na psy przewodniki.

Szkolenie podstawowe – jest realizowane podczas pobytu u rodzin zastępczych. Składa się z nauki wychowania, zapoznania z miastem i szkolenie z podstawowego posłuszeństwa.

Szkolenie specjalistyczne – jest realizowane przez szkoleniowców. Składa się ze szkolenia psa do specyficznych umiejętności wynikających ze standardu i specyficznych umiejętności na potrzeby osoby z dysfunkcją wzroku.

Szkoleniowiec – osoba, która zajmuje się szkoleniem psa w danym momencie szkolenia: wolontariusz/rodzina zastępcza, aplikant, trener, instruktor.

Szkoła psów przewodników/jednostka szkoląca – instytucja lub organizacja zajmująca się szkoleniem i przekazywaniem psów przewodników osobom niewidomym lub słabowidzącym oraz późniejszym nadzorem nad prawidłowym korzystaniem z pracy psów przewodników i emerytowaniem tych psów.

Trener psów przewodników - osoba, która posiada niezbędną wiedzę i umiejętności, aby móc samodzielnie szkolić psa przewodnika.

Trener rodzin zastępczych – osoba mająca umiejętności i predyspozycje, aby szkolić wolontariuszy i rodziny zastępcze w zakresie sprawowania właściwej opieki nad psem oraz szkolenia podstawowego psów.

Wizyta interwencyjna – nagła wizyta wynikająca z zaistniałych problemów podczas wizyty serwisowej lub wystąpienia nieprzewidzianych problemów podczas pracy psa z klientem.

Wizyta serwisowa – wizyta monitorująca instruktora/trenera u klienta w celu weryfikacji umiejętności pary klient-pies.

Zobowiązanie (lub umowa lojalnościowa) – zapis w umowie zobowiązujący wykonawcę/zleceniobiorcę do pozostania w organizacji na dłużej.

2. Szkoły psów przewodników – analiza rozwiązań krajowych i zagranicznych

2.1. Doświadczenia polskie

Dotychczas w Polsce szkoleniem psów przewodników zajmowano się w ramach działalności organizacji pozarządowych (Stowarzyszeń i Fundacje). Doświadczenia nasze dotyczą szkolenia psów przewodników w systemie domowym i mieszanym. Datują się od końca lat 60, najpierw szkolenia realizowano w Zakładzie Tresury Psów Policyjnych w Sułkowicach, jednakże niezadowolenie osób niewidomych spowodowało, że w latach dziewięćdziesiątych włączono do tej działalności prywatne zakłady tresury. W Polsce nie funkcjonuje szkoła psów przewodników w systemie kenelowym, zorganizowana tak, jak ma to miejsce w wielu krajach europejskich i na świecie, tzn. taka gdzie jest prowadzona działalność w sposób ciągły, szkoła posiada własną bazę lokalową i doświadczoną kadre, zajmuje się zarówno hodowlą psów, ich socjalizacją, selekcją pod kątem predyspozycji do szkolenia dla potrzeb niewidomych, ukierunkowaną tresurą i przygotowywaniem osób niewidomych do efektywnego posługiwania się psami przewodnikami.

Każda z organizacji pozarządowych, w tym fundacji, która podejmowała, czy podejmuje się szkolenia psów, współpracuje z instruktorami, trenerami, lekarzami weterynarii czy klinikami weterynaryjnymi, behawiorystami jak również tyfologami i instruktorami orientacji przestrzennej. Problemem jest zagwarantowanie stałego i systematycznego finansowania szkolenia psów. Ostatnimi laty Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych w ramach ogłaszanych na podstawie art. 36 ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych ogólnopolskich otwartych konkursów o zlecenie realizacji zadań organizacjom pozarządowym, dofinansowuje szkolenie psów przewodników. Wsparcie ze środków PFRON nie pokrywa całkowitych kosztów, stanowi natomiast znaczące dofinansowanie, pozostałą część (udział własny) pokrywa osoba niewidoma lub organizacja, która szkoli psy. Brak jest zabezpieczenia ze strony państwa systemowej pomocy dla osób niewidomych korzystających z pomocy psów przewodników, poprzez dofinansowywanie kosztów utrzymania i żywienia psów. Nie opisywano w tym rozdziale szczegółowo modeli szkolenia psów stosowanych w Polsce, bo te doświadczenia przeniesiono do standardów.

W porównaniu z zagranicznymi doświadczeniami, opisywanymi poniżej, należy podkreślić, iż obecnie w Polsce w porównaniu do innych krajów, niewielka ilość osób niewidomych posługuje się psami przewodnikami. Przyczyny takiego stanu są złożone. Pomijając, że nie każdy chce mieć psa, jest to spowodowane m. in:

- a) brakiem środków finansowych, zdecydowana większość osób niewidomych utrzymuje się z rent, liczba aktywnych zawodowo (pracujących) ciągle jest nieduża;
- b) trudnościami z uzyskaniem pomocy na inne cele rehabilitacyjne z zakresu specjalistycznego wsparcia w rehabilitacji społecznej i zawodowej pozwalającej odzyskać niewidomym samodzielność w różnych sferach życia, m. in. w zakresie orientacji przestrzennej i poruszania się. Nabycie tych umiejętności jest niezbędne, by móc z korzyścią posługiwać się psem przewodnikiem;

- c) znikomą świadomością społeczną na temat problemów i potrzeb osób niepełnosprawnych, w tym odnośnie roli jaką pełni pies przewodnik wśród samych niewidomych, jak i ogółu społeczeństwa, a także brakiem wystarczających, nowoczesnych regulacji prawnych (aktualnie niewidomi posługujący się psem przewodnikiem, mogą w oparciu o obowiązujące obecnie akty normatywne:
- ⇒ korzystać z ulgi w wysokości 95 % ceny biletu przy przejazdach środkami publicznego transportu zbiorowego kolejowego i autobusowego,
 - ⇒ nie płacić podatku za psa,
 - ⇒ dokonać odliczeń od podatku dochodowego od osób fizycznych (w ramach ulgi na cele rehabilitacyjne) wydatków na utrzymanie psa przewodnika – można odliczyć kwotę nie przekraczającą 2280 zł),
 - ⇒ osoba niewidoma z psem może przebywać we wszystkich miejscach użyteczności publicznej,
 - ⇒ są też uregulowania prawa miejscowego na poziomie gmin i powiatów dotyczące utrzymania czystości.)
- d) brakiem środków finansowych na pokrycie kosztów skutecznego i wydajnego modelu szkolenia psów przewodników, o czym była mowa wyżej.

Przyczyny te, zwłaszcza brak stabilizacji finansowej, powodowały, że dotychczas pies przewodnik nie był popularyzowany w wystarczającym stopniu w obawie, że nie zostaną zaspokojone potrzeby wszystkich osób z niepełnosprawnością wzroku.

2.2. Doświadczenia zagraniczne

W ramach analizy zidentyfikowano 98 szkół. Ciekawe jest to, w jakich państwach funkcjonują szkoły i jaka jest ich ilość. I tak: Korea Południowa-1, Hong Kong -2, Japonia -9, Tajwan -2, Austria -1, Słowacja -1, Wielka Brytania -2, Szwajcaria -4, Hiszpania -1, Słowenia -1, Czechy -3, Chorwacja -1, Bułgaria -1, Rosja -1, Portugalia -1, Norwegia -4, Finlandia -2, Belgia -5, Holandia -3, Włochy -2, Irlandia -1, Węgry -1, Niemcy -7, Francja -11, Australia -7, Nowa Zelandia -1, Brazylia -1, Kanada -5, Stany Zjednoczone -15, Izrael -1, Republika Południowej Afryki -1. Doświadczenia zagraniczne jakie udało się zgromadzić dotyczą Czech, Chorwacji, Niemiec, Kanady, Wielkiej Brytanii, Francji, Stanów Zjednoczonych, Australii. Poniżej zostały one opisane wyłącznie w aspekcie rozwiązań formalno-instytucjonalnych. W większości tych krajów, poza Austrią i Chorwacją, jest po kilka szkół prowadzonych przez fundacje, stowarzyszenia, czy jako samodzielnie funkcjonujące szkoły finansowane przez instytucje rządowe i odpowiedniki polskich jednostek samorządu terytorialnego.

1) Czechy

W Pradze są dwie szkoły - jedna prowadzona przez Fundację, a druga przez organizację pozarządową Czeski Związek Niewidomych. Czeskie ustawodawstwo daje osobom niewidomym i słabowidzącym prawo do uzyskania 90% dofinansowania na wszystkie pomoce rehabilitacyjne, do których należy także pies przewodnik. Jeżeli człowiek udokumentuje, że jest w trudnej sytuacji finansowej, może otrzymać nawet

100 % dofinansowania. Dofinansowanie to przyznawane jest przez Urząd Pracy przy czeskim Ministerstwie Pracy i Polityki Społecznej. Wspomniany akt prawny zawiera także informacje, jakie umiejętności powinien nabyć w ramach szkolenia pies, aby stać się psem przewodnikiem. Innymi słowy w ustawie numer 329, 388 z 2011 roku zdefiniowano oczekiwany rezultat szkolenia psa poprzez stworzenie katalogu zamkniętego precyzującego nabyte umiejętności. Całkowity koszt wyszkolenia psa przewodnika w Czechach wynosi 25000 Euro¹, podobnie jak w innych krajach Unii Europejskiej. Kwota ustalona jako podstawa dofinansowania przez Urząd Pracy w Czechach wynosi 10000 Euro (250000 Koron). Pokrywa ona koszt szkolenia psa od 12 miesiąca życia do czasu przekazania go osobie niewidomej, czyli 90% kosztów szkolenia specjalistycznego ponosi państwo. Pozostałe koszty całego procesu przygotowywania psów przewodników Fundacja pokrywa dzięki środkom uzyskanym poprzez fundraising i z darowizn zewnętrznych, w tym przekazywanej części należnego podatku dochodowego od osób fizycznych.

Klient ubiegający się o psa przewodnika zgłasza się do Fundacji. Następnie aplikuje o środki na psa w czeskim urzędzie pracy (poziom jednostki samorządu). Sprawy formalne związane z przyznaniem i przekazywaniem środków trwają od pół roku do roku.

Fundacja przygotowuje psy tylko dla osób niewidomych. Po przekazaniu psa do osoby niewidomej staje się on jej własnością. Urząd Pracy przed przyznaniem środków na psa sprawdza (poprzez przeprowadzenie wywiadu środowiskowego), czy osoba niewidoma ma odpowiednie warunki, by mogła otrzymać czworonoga.

Organizacje, które chcą szkolić psy i przekazywać je w ramach dotacji osobom niewidomym, muszą być członkami Międzynarodowych Federacji Psów Przewodników (wymóg ten wynika także ze wspomnianych już wyżej aktów prawnych).

Fundacja nie zatrudnia instruktorów i trenerów na etatach, lecz pracują oni w ramach własnej działalności gospodarczej, tzn. zawierają z Fundacją kontrakt na wyszkolenie psa. Dopiero gdy trening się zakończy i pies pomyślnie zda egzamin, instruktor otrzymuje środki finansowe. Wyżywienie i leczenie psa w trakcie szkolenia opłaca Fundacja. Pieniądze, które otrzyma niewidomy w ramach dofinansowania, wpływają na konto Fundacji. Część tej kwoty stanowi wynagrodzenie trenera za wyszkolenie psa (zgodnie z podpisanym kontraktem), reszta przeznaczana jest na pokrycie kosztów ponoszonych przez Fundację.

Fundacja musi zdobyć pieniądze na pozyskanie szczeniaków, ich socjalizację przed rozpoczęciem właściwego szkolenia, na utrzymanie i opiekę weterynaryjną. Socjalizacja odbywa się na zewnątrz w rodzinach. 25 % socjalizowanych psów jest wycofywanych z programu szkolenia na przewodniki z powodów zdrowotnych. Ten niski odsetek odrzucanych psów wynika z wykorzystywania w szkoleniu zwierząt ze specjalnych linii rodowodowych. Fundacja ma własną hodowlę opartą na liniach sprawdzonych i użytkowanych w wiodących szkołach psów przewodników za granicą. Rodzina, która socjalizuje przyszłego psa przewodnika, otrzymuje 1000 koron jako dodatek. Pożywienie, opiekę weterynaryjną zapewnia Fundacja.

Zainteresowana osoba niewidoma nie otrzymuje środków finansowych na utrzymanie psa po przekazaniu: sama finansuje wyżywienie, opiekę weterynaryjną i inne wydatki. Fundacja natomiast

¹ Na podstawie informacji uzyskanych z Fundacji.

wspomaga niewidomego merytorycznie do końca życia psa, jeśli potrzebne jest doszkolenie, dodatkowe rady, wymiana doświadczeń między użytkownikami.

W biurze Fundacji zatrudnionych jest 8 osób niewidomych oraz dwie z innymi dysfunkcjami. W tym trzy osoby zajmują się PR i fundraisingiem – pieniądze na swoją działalność pozyskują od dużych podmiotów gospodarczych, drobniejsze datki - od indywidualnych osób; przygotowują spoty reklamowe, kampanie promocyjne w środkach masowego przekazu; wystawiają skarbonki w kształcie psów przed dużymi marketami; również pieniądze z wysyłanych SMS-ów są przekazywane Fundacji. Profesjonalni fotografowie robią piękne zdjęcia z celebrytami do kalendarzy, które wydaje Fundacja i rozprowadza wśród potencjalnych sponsorów. Szkolenie psów przewodników jest jedną z kilku gałęzi działalności Fundacji.

W Pradze jest także szkoła prowadzona przez Czeski Związek Niewidomych. Budynki są majątkiem Związku. Pieniądze na założenie szkoły przekazały Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej oraz Klub Rotary. Koszty poniesione w roku 2016 r. to 5 milionów koron - tyle wynosi utrzymanie szkoły. Za tę kwotę jest ona w stanie wyszkolić 10 psów rocznie. Na podaną wyżej kwotę składają się koszty administracyjne i koszty szkolenia. Szkoła nie generuje zysku - nakłady są równe kosztom. Kadra stanowi 5 osób. Zatrudniają dwóch trenerów na etacie. Trenerzy szkolą psy w szkole. Dorobek stanowią szczenięta, które są socjalizowane i wychowywane przez wolontariuszy. Placówka dysponuje własną hodowlą psów.

W tej szkole potwierdzono także, że kwota ustalona jako podstawa dofinansowania od państwa to 250.000 koron (ponad 40.000 zł; 10.000 EURO), 90% otrzymuje niewidomy z Urzędu Pracy. Jeżeli klient sam nie radzi sobie z załatwieniem formalności, szkoła mu w tym pomaga. Niektórzy klienci 10% płacą sami z własnych środków, inni szukają sponsorów. Sponsorów szuka również szkoła. Psy przewodniki to najchętniej sponsorowana pomoc dla osób niewidomych - na innego rodzaju wsparcie znacznie trudniej pozyskać fundusze.

Również i w tej szkole osoba niewidoma posiadająca psa przewodnika otrzymuje dożywotnią (do końca życia psa) stałą pomoc ze strony szkoły, jeśli jest potrzeba doszkolenia, udzielenia dodatkowych porad. Jednak w przeciwieństwie do szkoły Fundacji, szkoła czeskiego związku niewidomych współpracuje z firmą, która zapewnia karmę po niższych cenach. Firma dysponuje bazą potrzebujących niewidomych i przydziela 12 kg karmy na miesiąc dla jednego psa. Niewidomi, którzy wezmą psa z tej właśnie szkoły, otrzymują za darmo karmę na rok, a potem po niższych cenach. Szkoła współpracuje także z kliniką weterynaryjną, która leczy i wykonuje poważne operacje z dużą zniżką, jak również z firmą, która załatwia sprawy tańszego pogrzebu lub kremacji. Szkoła ma oddzielne konto bankowe, gdzie gromadzi fundusze na specjalne, niecodzienne potrzeby związane z psami. Oferuje na przykład bezpłatną pomoc osobie niewidomej, kiedy ta jest chora i leży w szpitalu lub musi wyjechać i nie może zabrać ze sobą psa.

Podsumowując, można stwierdzić, że:

- ⇒ w Czechach panują zdecydowanie lepsze warunki do szkolenia psów przewodników niż w Polsce. W Polsce na 38 milionów mieszkańców pracuje około 200 takich zwierząt, podczas gdy w dziesięciomilionowych Czechach jest ich około tysiąca;
- ⇒ w Czechach wdrożono w życie bardzo dobre regulacje prawne;

⇒ niemal wszystkie osoby niewidome w Czechach, które otrzymują psa przewodnika, miały już wcześniej psa w domu.

2) Niemcy

W Regionalnych kasach chorych zawierane są umowy z partnerami, którymi mogą być tylko osoby lub szkoły psów przewodników spełniające ustalone kryteria. Sposób szkolenia psów przewodników określono stosownymi przepisami prawa (Wytyczne Niemieckiego Związku Niewidomych dotyczące wyboru i szkolenia psów przewodników) z grudnia 1989.

Pies przewodnik jest traktowany jako środek pomocniczych w ramach obowiązkowych świadczeń dla ubezpieczonych w kasie chorych. Wymaga się od niewidomej osoby posiadania wiedzy kynologicznej oraz dobrej orientacji w przestrzeni i mobilności. Do szkolenia dopuszcza się psy rasowe lub mieszańce.

Usługodawców w zakresie szkolenia dopuszcza do prowadzenia działalności Federalny Związek Branżowych Kas Chorych. Komisja egzaminacyjną składa się z trenera, przedstawiciela organizacji osób niewidomych na poziomie federalnym i przedstawiciela kas chorych. Kasa chorych ponosi koszty utrzymania psa. Kasa chorych ma prawo cofnąć finansowanie po stwierdzeniu naruszenia umowy przez osobę niewidomą.

3) Stany Zjednoczone Ameryki Północnej

Opisano jedną z wielu szkół tresury psów przewodników w Stanach Zjednoczonych - Guiding Eyes for the Blind. W szkole 95 procent szkolonych psów to labradory. Rocznie szkoła przygotowuje około 200 psów, podczas gdy ze swojego centrum hodowli otrzymuje ponad 500 szczeniąt. Te liczby odzwierciedlają, na jak wysokim poziomie jest selekcja na wszystkich etapach szkolenia. Są co najmniej trzy etapy. Maleńkie szczenięta są oddawane na około 2 miesiące do rodzin wolontariuszy na podstawową socjalizację. Po ich powrocie następuje pierwsza selekcja. Następnie psy na ponad rok trafiają znowu do rodzin, które szkolą psa w podstawowym zakresie pod okiem trenera ze szkoły, spotykając się z nim regularnie co tydzień. Prawie półtoraroczny pies wraca do szkoły i tu poddawany jest około 6-miesięcznemu intensywnemu treningowi. Może z niego odpaść, jeśli nie jest w stanie zrealizować któregoś z kluczowych elementów szkolenia lub z powodów zdrowotnych. Stan zdrowia szkolonych psów jest na bieżąco monitorowany przez zespół lekarzy. Szkoła przygotowuje psy również dla osób głuchoniewidomych oraz z innymi sprzężonymi niesprawnościami.

Osoba zainteresowana nie ponosi kosztów zakupu psa. Szkoła przeznacza rocznie np. 250 dolarów na leczenie i opiekę medyczną każdego swojego psa. Najtrudniejszym zadaniem jest dostać się do tej szkoły. Przyjmując niewidomego na szkolenie z psem i przyznając mu psa, szkoła zobowiązuje się do zapewnienia następnych psów tak długo, jak to będzie potrzebne. W USA wszystkie szkoły uczą chodzenia z psem bez laski, jest pomysł wprowadzenia białej uprząży jako znaku rozpoznawczego, ze względu na bezpieczeństwo. W Stanach Zjednoczonych rozpoczęto już szkolenie z psami przewodnikami przy wykorzystaniu GPS.

4) Australia

Australijska szkoła psów przewodników Guide Dogs Victoria ma swą siedzibę w Melbourne. Każdy australijski stan ma swą własną, niezależną szkołę psów przewodników. Szkoły zaczęły powstawać w 1957r. W 1962 r. powstała organizacja centralna, która otrzymała od stanowego rządu ziemię. Trzy lata później rozpoczęto samodzielną hodowlę. Dopiero jednak od 1992 r., pod patronatem Pedigree Pal, powstało światowej rangi centrum hodowlane, które selekcjonuje do rozmnażania psy na podstawie temperamentu, kładąc nacisk na ich wrażliwość, eliminując elementy dominacji i agresji. Co roku rodzi się tutaj 130 maluchów, z których tylko 25 zostanie australijskimi psami przewodnikami, część będzie przeznaczona na eksport, a pozostałe do innych programów prowadzonych przez centralną organizację. Psy oddawane w ręce osób niewidomych muszą być najwyższej jakości. Głównym kluczem do osiągnięcia celu staje się ukształtowanie psiej pewności siebie, więc stosuje się jedynie pochwały i metody pozytywne, zachęcające. W szkole jest przygotowana specjalna część hotelowa dla klientów, pokoje i niewielka stołówka. Szkoła proponuje również kursy orientacji przestrzennej, szczególnie dla dzieci, czasem nawet są to kursy wakacyjne; skupia się na zindywidualizowanej terapii.

Innym oferowanym programem jest program terapeutyczny, dzięki któremu psy odrzucone w programie treningowym, mogą mieszkać z niewidomymi dziećmi jako ich towarzysze zabaw i pomóc później w podjęciu świadomej decyzji o potrzebie posiadania psa przewodnika. Kolejny program to "pies do towarzystwa". Otrzymują go osoby niepełnosprawne, aby psiaki umilały im trudne chwile życia. Oczywiście muszą to być osoby na tyle sprawne ruchowo, by mogły się nimi opiekować.

Guide Dogs Victoria współpracuje również ze służbami publicznymi, zdarza się, że są psy, które trafiają do policji lub pracują na lotnisku.

5) Chorwacja

W Chorwacji funkcjonuje Szkoła, która kształci psy przewodniki i psy terapeutyczne. Zgodnie z przepisami krajowymi (prawem budowlanym i prawem dotyczącym zwierząt) kenele mają około 2 metry na 1,5 metra. Klatki kenelowe muszą zapewnić wystarczająco dużo miejsca, by psy mogły swobodnie wstać, obrócić się, pochodzić. Zastosowane materiały muszą pozwalać na zachowanie higieny, np. podłoga łatwo zmywalna, niewsiąkająca. Wentylacja i temperatura odpowiednia, by zadbać o stan zdrowotny psów. Potrzebny dostęp do ciepłej i zimnej wody oraz do prądu. Zapewnione musi być bezpieczeństwo psom i pracownikom. Jest wybieg, służący także toalecie. Psy do 14 miesiąca życia przebywają w rodzinach zastępczych.

W szkole jest 16 przestronnych keneli – po 8 z każdej strony szerokiego korytarza. Pomieszczenie jest widne. Z każdego kenela pies ma wyjście na indywidualny, ogrodzony wybieg, zacieniony od słońca. W kenelach jest podwieszona miska na wodę, nad którą znajduje się kran. W kenelu znajduje się postanie dla psa. Jest też ogrodzona część, gdzie można ćwiczyć z psami, duży teren – park dla psów, gdzie mogą one swobodnie biegać i bawić się oraz załatwiać. Jest także mały wybieg dla psów po operacji (np. sterylizacji lub kastracji). Jest także miejsce w budynku do socjalizacji szceniąt, pomieszczenia do przygotowywania posiłków, utrzymania czystości. Jest też odrębny niewielki budynek stanowiący

porodówkę dla psów. 3 dni przed porodem oraz 3 dni po, szczeniaki są pod stałą opieką. Jest także hotel dla osób niewidomych, które przyjeżdżają na szkolenie i stołówka.

Środki na wybudowanie szkoły pozyskano z Chorwackiego Ministerstwa Pracy i Pomocy Społecznej oraz z budżetu miasta Zagrzeb. Usługi są wycenione – zostało ustalone to w ustawie. Szkoła jest finansowana w 2/3 przez Miasto Zagrzeb, w 1/3 przez Ministerstwo. Dyrektor tej szkoły jest wybierany przez Ministerstwo. Obecny dyrektor jest już czwartą kadencją, a kadencja trwa 3 lata; dyrektor musi mieć doktorat z nauk społecznych.

Właścicielem psów chorwackich jest szkoła. Jeśli pies przejdzie na emeryturę, klient może adoptować psa lub zwrócić go do szkoły. Jeśli klient zwraca psa do szkoły, szkoła szuka rodziny zastępczej. Szkoła nie wydaje certyfikatu psa asystującego, tylko kartę identyfikacyjną psa ze zdjęciem psa i właściciela.

Szkoła ma 28 osób na etacie, łącznie z dyrektorem. Są trzy oddziały związane z poszczególnymi usługami. Każdy oddział ma swojego kierownika. Nie pracuje żadna osoba z niepełnosprawnościami (tylko kierowniczka trzeciego oddziału ma SM).

Pierwszy oddział: szkolenia psów i dopasowywania do osób niewidomych (łącznie 7 osób z kierownikiem):

- ⇒ 4 instruktorów (w tym 2 instruktorów psów przewodników, 2 instruktorów psów asystujących),
- ⇒ 1 trener psów,
- ⇒ 1 terapeuta do dzieci, który jest certyfikowanym trenerem psów asystujących i pracownikiem socjalnym,
- ⇒ kierownik.

Drugi oddział ds. hodowli, socjalizacji i spraw gospodarczych (utrzymanie kenelów, ogrodu), opieka weterynaryjna (łącznie 9 osób):

- ⇒ 4 osoby przy kenelach,
- ⇒ 2 koordynatorów socjalizacji szceniąt,
- ⇒ kucharz,
- ⇒ dozorca,
- ⇒ sprzątaczką.

Trzeci oddział ds. przyjmowania klientów i programów w domach klientów (9 osób):

- ⇒ 2 specjalistów od rehabilitacji, w tym od orientacji przestrzennej (jeden z nich jest kierownikiem tego oddziału),
- ⇒ 4 osoby ds. terapii sensorycznej; pracuje tutaj też osoba, która jest kierownikiem oddziału drugiego,
- ⇒ 2 terapeutów do 4-godzinnych programów dla osób z głębokimi uszkodzeniami,
- ⇒ 1 pracownik socjalny.

Czwarty, mały oddział administracyjny (3 osoby):

- ⇒ dyrektor,
- ⇒ osoba ds. administracji,
- ⇒ osoba ds. księgowości.

Szkoła ma zawartą umowę z prywatną przychodnią weterynaryjną. Weterynarz jest 3 razy w tygodniu w Centrum. Jest też wtedy do dyspozycji dla wolontariuszy. Weterynarz sterylizuje psy w szkole, szczepi szczeniaki (szkoła dysponuje salą zabiegową). Wolontariusze i klienci mogą także skorzystać z usług weterynarza. Weterynarz jest także wzywany przy doraźnych problemach, dokonuje konsultacji, czy ze względów zdrowotnych pies może zostać przewodnikiem, ale decyzję ostateczną podejmuje oddział ds. szkolenia psów.

W Chorwacji są różne stowarzyszenia zajmujące się niepełnosprawnymi. Centrum współpracuje ze stowarzyszeniem niewidomych w Zagrzebiu. Centrum organizuje różne wydarzenia, imprezy promocyjne. W Chorwacji jest 4,3 mln ludności, z tego 10 % niepełnosprawnych, w tym 1% niewidomych wśród niepełnosprawnych. W Chorwacji pracuje 30 psów przewodników. Centrum prowadzi także terapię integracji sensorycznej z wykorzystaniem psa oraz czterogodzinne terapie dla młodych osób dorosłych z głębokimi uszkodzeniami. Jeśli ktoś z zewnątrz chce wyszkolić psa do dogoterapii, to za niego płaci.

6) Wielka Brytania

Szkołę prowadzona jest przez brytyjskie stowarzyszenie na rzecz psów przewodników. Szkolenia dopasowane do potrzeb psów i osób niewidomych zwykle są 2 tygodniowe w szkole i 3 tygodnie w miejscu zamieszkania, w indywidualnych przypadkach możliwe jest odbycie szkolenia jedynie w miejscu zamieszkania. Szkolenie obejmuje różne zagadnienia związane z opieką nad psem, jego pielęgnacją, itp. Nie wymagane jest wcześniejsze doświadczenie osoby niewidomej z psem. W czasie pracy z psem możliwe są wizyty instruktorów lub udział w grupie wsparcia. Organizacja ma rozbudowaną sieć wolontariuszy: asystentów psów, kierowców, fundraiserów, itp.

7) Kanada

W Kanadzie opisywana szkoła prowadzona jest przez Fundację. Każda inwestycja w psa to 30 tys. dolarów. Finansowanie odbywa się bez dotacji rządowych, jedynie poprzez zbiórki i darowizny. Usługi finansowane przez Fundację są bezpłatne dla osób z problemami wzroku (również dla osób słabowidzących), dla osób z problemami motorycznymi, ze spektrum autyzmu u dzieci. W Kanadzie wdrożono własny program dotyczący psów przewodników w 1991 r. Fundacja ma własną hodowlę. Gdy pies nie przejdzie pomyślnie szkolenia, oddawany jest do adopcji, w pierwszej kolejności do rodziny zastępczej, w której przebywał, a następnie do innej rodziny z listy oczekujących.

8) Francja

We Francji psy są szkolone w 50% w systemie kenelowym i w 50% metodą szkolenia domowego. Szkolenie jest prowadzone przez wykwalifikowany personel. Szkoła oferuje nie tylko psy przewodniki, ale także laski elektroniczne, wsparcie instruktora orientacji przestrzennej; szkoła działa w oparciu o 100% fundraisingu (bez kosztów dla osób niewidomych) i o wytyczne IGDF.

Z doświadczeń zagranicznych wynikają trzy podstawowe wnioski:

- a) Zasady dotyczące szkolenia psa są zawarte w powszechnie obowiązujących aktach prawnych rangi ustawowej
- b) W wielu krajach zagwarantowano ustawowo prawo dofinansowania do szkolenia psa przewodnika ze środków publicznych.
- c) W większości krajów działają szkoły w systemie kenelowym.

3. Warunki formalno-prawne i techniczne funkcjonowania szkoły psów przewodników

Szkoła psów przewodników może być prowadzona w jednej z trzech form:

- 1) w systemie domowym,
- 2) w systemie kenelowym (kojcowym),
- 3) w systemie mieszanym.

Szkoła psów przewodników to instytucja lub organizacja zajmująca się szkoleniem i przekazywaniem psów przewodników osobom niewidomym lub słabowidzącym oraz późniejszym nadzorem nad prawidłowym korzystaniem z pracy psów przewodników oraz ich emerytowaniem, uprawniony do wydawania certyfikatów potwierdzających status psa przewodnika (asystenta). Może to być jedyna albo jedna z wielu form działalności tego podmiotu. Może na przykład szkolić psy także do innych celów. Każda szkoła będzie uznana za szkołę psów przewodników, jeżeli spełni Standardy wypracowane w projekcie. Każda szkoła powinna opracować swój regulamin funkcjonowania w oparciu o Standardy i zasady IGDF.

3.1. System domowy

Szkoła działająca w systemie domowym winna posiadać biuro z częścią socjalną oraz ewentualnie niewielkim zapleczem. W szkole działającej w systemie domowym w pierwszym etapie programu szkoleniowego szczenięta mieszkają w rodzinach zastępczych.

Rodzina zastępcza przyjmująca psa na wychowanie winna zapewnić odpowiedni dobrostan poprzez spełnienie wymagań opisanych w Standardzie Szkolenia Psów Przewodników. Dodać należy tylko, że pies winien mieć zapewnioną możliwość poruszania się po stabilnych powierzchniach. Preferowane są lokale mieszkalne w budynkach wielorodzinnych, a przy braku windy położone na niższych kondygnacjach. Gwarantuje to wyprowadzanie psa zawsze w towarzystwie człowieka. W pobliżu miejsc zamieszkania winny znajdować się tereny umożliwiające wyprowadzanie psa w celu załatwienia potrzeb fizjologicznych.

Na etapie szkolenia specjalistycznego psy przebywają w domach instruktorów i trenerów. Szkoleniowiec winien zapewnić psu takie same warunki podczas całego czasu trwania szkolenia.

Jednocześnie nie powinny przebywać u szkoleniowca więcej niż 2-3 psy w trakcie szkolenia.

3.2. System kenelowy

Szkoła funkcjonująca w systemie kenelowym (kojcowym) to obiekt obejmujący zespół budynków, oraz teren, składających się na:

- a) część administracyjno-socjalną,
- b) część hotelową,
- c) część kenelową.

Część administracyjna winna obejmować pomieszczenia biurowe i socjalne dla pracowników zatrudnionych w organizacji i osób z nią współpracujących. Szczegółowe wymagania dla części administracyjno-socjalnej określają przepisy w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i budowlę oraz przepisy bezpieczeństwa i higieny pracy.

Część hotelowa przeznaczona jest w szczególności dla osób przebywających na terenie obiektu na czas przekazywania psa przewodnika, dla klientów którym przyznano psa przewodnika, a także dla uczestników kursów i szkoleń. W części hotelowej może znajdować się sala konferencyjna. Szczegółowe wymagania dla części hotelowej określają przepisy w sprawie obiektów hotelarskich i innych obiektów, w których są świadczone usługi hotelarskie.

Część kenelowa powinna być przystosowana do całodobowego i całorocznego przebywania w nim psów w różnym wieku i różnej płci i winna obejmować następujące pomieszczenia:

- ⇒ boksy dla psów w czasie szkolenia specjalistycznego,
- ⇒ boksy dla suk hodowlanych oraz ciężarnych suk hodowlanych,
- ⇒ boksy dla reproduktorów,
- ⇒ pomieszczenia dla suk ze szczeniętami,
- ⇒ pomieszczenia dla szceniąt po odsadzeniu od matki.

Suki hodowlane i psy przeznaczone do reprodukcji oraz ciężarne suki generalnie przebywają w rodzinach zastępczych. Do kenelu trafiają na czas reprodukcji i porodu. Wszystkie pomieszczenia winny być usytuowane w części murowanej, ogrzewanej i wentylowanej, z dostępem do światła dziennego, prądu, zimnej i ciepłej wody; każdy boks winien posiadać wyjście na wybetonowany wybieg.

Ponadto w części kenelowej winny znajdować się:

- ⇒ gabinet weterynaryjny i zabiegowy,
- ⇒ izolatka dla chorych zwierząt,
- ⇒ pomieszczenie kwarantanny,
- ⇒ porodówka,
- ⇒ łazienka,
- ⇒ kuchnia,
- ⇒ magazyn karmy,
- ⇒ pomieszczenie socjalne dla pracowników,
- ⇒ plac treningowy,

- ⇒ plac zabaw i nauki dla szczeniąt,
- ⇒ oraz w miarę możliwości trawiasty, ogrodzony wybieg.

Pomieszczenia administracyjno–socjalne oraz hotelowe winny być przystosowane w szczególności dla osób z niepełnosprawnością wzroku. Wymagania architektoniczne określają powszechnie obowiązujące Przepisy prawa budowlanego, w szczególności dotyczące warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i budowlę.

Warunki weterynaryjne dla części kenelowej winny być zgodne z obowiązującymi w tym zakresie przepisami prawa.

3.3. System mieszany

Szkoła funkcjonująca w systemie mieszanym jest zbliżona do systemu kenelowego. W jej skład wchodzi pomieszczenia administracyjno–socjalne dla współpracowników oraz kilka kopców przeznaczonych dla psów będących w szkoleniu specjalistycznym. W zależności od możliwości lokalowych w szkole może znajdować się porodówka pełniąca również rolę pomieszczenia dla suki i szczeniąt. W szkole funkcjonującej w systemie mieszanym suki hodowlane mieszkają u wolontariuszy, do szkoły zabierane są na czas porodu i odchowu szczeniąt. Nie jest jednak wykluczone, by odchowem szczeniąt zajmowały się posiadający doświadczenie wolontariusze (rodziny zastępcze). Szczenięta, po osiągnięciu odpowiedniego wieku, trafiają do rodzin zastępczych, gdzie pozostają do czasu rozpoczęcia szkolenia specjalistycznego.

Szkoła może dysponować także pokojami gościnnymi dla swoich klientów.

Pomieszczenia administracyjno–socjalne oraz hotelowe winny być przystosowane dla osób z niepełnosprawnością wzroku. Warunki architektoniczne, sanitarne i weterynaryjne dla tworzących szkołę budynków i budowli określają obowiązujące przepisy weterynaryjne dla schronisk.

3.4. Opieka nad psem w trakcie szkolenia

Co do zasady psem na etapie szkolenia zajmuje się jego opiekun. Niemniej w sytuacji, gdy opiekun z powodów obiektywnych (np. brak możliwości zabrania psa na wakacje, konieczność izolacji psa z powodu choroby) nie będzie mógł zająć się psem, szkoła podejmuje działania zmierzające do umieszczenia psa u innego opiekuna, a w przypadku braku takiej możliwości – umieszczenia psa w hotelu. Psi hotel powinien być wcześniej sprawdzony zarówno na podstawie dostępnych opinii jak i przez wizytę monitorującą. Osoby prowadzące lub pracujące w psim hotelu muszą posiadać przygotowanie i doświadczenie w pracy z psami, aby mogły zapewnić szeroko rozumiany dobrostan przebywającym tam psom.

W sytuacji, gdy szkoła nie pozyska wystarczającej liczby rodzin zastępczych możliwe jest zaangażowanie osób, które będą prowadziły szkolenie podstawowe odpłatnie. Jednakże powinny być to sytuacje sporadyczne uwarunkowane np. brakiem w danym momencie rodziny zastępczej a koniecznością

umieszczenia psa u innego opiekuna. Zakres zadań będzie pokrywać się z zakresem zadań, jakie ma do zrealizowania rodzina zastępcza. Osoby te uczestniczą w szkoleniach adekwatnie jak rodziny zastępcze.

W przypadku pojawienia się w organizacji i rodzin zastępczych i osób prowadzących szkolenie podstawowe psa odpłatnie, szkoła powinna kierować się jasnymi zasadami:

- ⇒ dokładnym określeniem kto jest, a kto nie jest rodzina zastępczą,
- ⇒ podkreślać wagę zaangażowania społecznego, które wymaga jednak więcej wysiłku,
- ⇒ jasno komunikować obie formy współpracy szkoły w zakresie szkolenia podstawowego psów.

3.5. Środki transportu

Należący do szkoły środek transportu przeznaczony do przewozu psów winien spełniać następujące wymagania:

- a) Preferowane jest zaopatrzenie części bagażowej pojazdu w specjalistyczną zabudowę, która w zależności od potrzeb i wielkości pojazdu może być wykonana w systemie piętrowym. Jeśli szkoła nie ma możliwości wykonania profesjonalnej zabudowy przystosowującej pojazd do przewozu psów, transport zwierząt winien odbywać się w kontenerach lub klatkach umieszczonych w części bagażowej pojazdu, w taki sposób by nie przemieszczały się w trakcie jazdy. Zarówno zabudowa jak i kontenery oraz klatki winny być na tyle obszerne, by zapewnić psu możliwość swobodnego wejścia i wyjścia oraz ułożenia się. Część bagażowa, w której przewożone są psy winna być oddzielona od części pasażerskiej trwałą przegrodą zaopatrzoną w zabezpieczony otwór umożliwiający wgląd do wnętrza.
- b) Szczenięta z niepełnymi szczepieniami odpornościowymi oraz psy chore, w szczególności z podejrzeniem choroby zakaźnej, winny być transportowane w oddzielnym kontenerze wykorzystywanym tylko do tego celu. Zabezpieczony kontener może być przewożony w części pasażerskiej pojazdu. Po każdym użyciu kontener należy zdezynfekować.
- c) Pojazd przeznaczony do transportu psów powinien być ponadto wyposażony w klimatyzację automatyczną lub manualną oraz klimatyzację postojową, umożliwiającą bezpieczne pozostawienie w nim psa o każdej porze roku. Drzwi winny być usytuowane w sposób umożliwiający psu swobodne wejście i opuszczenie pojazdu. W przypadku zabudowy piętrowej pojazd winien być zaopatrzony w trap umożliwiający psu wejście do górnej klatki.
- d) Część pojazdu przeznaczona do transportu zwierząt winna być dezynfekowana środkami bakterio i wirusobójczymi według zaleceń weterynaryjnych. Preferowane są specjalistyczne preparaty stosowane w pomieszczeniach, w których przebywają psy.

3.6. Zasady dokumentowania, archiwizowania i dostępu do danych dotyczących psów, klientów oraz pracowników

Rodzaj gromadzonej dokumentacji dotyczącej psów i klientów określają poszczególne standardy. Obligatoryjnie powinna być prowadzona dokumentacja pracownicza zgodnie z przepisami prawa pracy i ubezpieczeń społecznych oraz prawa cywilnego. Zapewniając prawidłowy obieg dokumentów w

szczegółności w zakresie wynagradzania pracowników – formy zatrudniania (umowa o pracę, zlecenie czy o dzieło). Archiwizowanie powinno odbywać się zgodnie z instrukcją archiwizacyjną. Dane uzyskane od kandydatów, klientów oraz od pracowników powinny podlegać ochronie, zgodnie z przyjętą w szkole polityką ochrony danych osobowych, zapewniającą ich bezpieczeństwo.

Szkoła psów przewodników ma obowiązek prowadzić dokumentację obrazującą:

1. Historię hodowli oraz pozyskiwania psów do szkolenia na psy przewodniki: dokumentacja prowadzenia własnej hodowli, dokumentacja pochodzenia psów pozyskiwanych z hodowli prowadzonych przez inne szkoły, dokumentacja zakupu psa z hodowli wraz z umową zakupu, dokumentacja opieki weterynaryjnej.
2. Przebieg szkolenia psa: karty przeprowadzania kwalifikacji do programu, raporty podczas pobytu u rodzin zastępczych, testy rokowań i testy dojrzałości do szkolenia specjalistycznego oraz egzaminu weryfikującego umiejętności po odbytym szkoleniu.
3. Zasady przekazywania psów przewodników osobom z niepełnosprawnością wzroku: wniosek aplikacyjny, ocena kandydata w czasie kwalifikacji zaawansowanej, dokumentacja ze szkolenia klienta, certyfikat, umowa użyczenia psa.
4. Szkolenia osób przygotowujących psy przewodniki (jeśli realizuje to zadanie): aplikanta na trenera, młodszego trenera, trenera, instruktora, trenera rodzin zastępczych, rodziny zastępcze (wolontariuszy także administracyjnych).
5. Organizację pracy wolontariuszy: rekrutacji, umowy z wolontariuszem, szkoleń dedykowanych wolontariuszom.

4. Zasoby kadrowe szkoły psów przewodników

Forma zatrudnienia kadry (umowa o pracę, umowa cywilno-prawna) jest uzależniona od możliwości finansowych i lokalowych szkoły. Decyzje personalne podejmowane są zgodnie z powszechnie obowiązującymi w tym zakresie przepisami prawa oraz wewnętrznymi aktami normatywnymi szkoły. Procedury rekrutacyjne w odniesieniu do kadry, zakresy obowiązków, zasady podległości służbowej, liczbę zatrudnionego personelu ustala szkoła. Rekomendowane jest zawieranie umów o stałej współpracy ze: specjalistami ds. rozliczeń, trenerami, instruktorami, kadrą weterynaryjną oraz specjalistami z zakresu orientacji przestrzennej, samodzielnego, skutecznego i bezpiecznego poruszania się osób niewidomych.

Lista personelu (minimum):

- a) kadra zarządzająca;
- b) administracyjna (osoba/osoby odpowiedzialna za kierowanie pracami biura, kontakt ze współpracownikami, prowadzenie dokumentacji, koordynowanie pracy rodzin zastępczych i wolontariuszy, zajmująca się rekrutacją kandydatów ubiegających się o psa przewodnika, utrzymywaniem kontaktów z osobami już pracującymi z psami);
- c) osoba/osoby zajmujące się rozliczeniami, księgowaniem, sprawami kadrowo-płacowymi;
- d) fundraiserzy;
- e) trenerzy, instruktorzy (trenerzy i instruktorzy powinni przed rozpoczęciem pracy przejść szkolenie dotyczące współpracy z osobami niewidomymi albo wykazać się takimi umiejętnościami);
- f) psycholog zwierząt, tyflopedagogy, instruktorzy orientacji przestrzennej, psychologowie oceniający predyspozycje kandydatów do otrzymania psów przewodników, prawnicy;
- g) kadra weterynaryjna: lekarz weterynarii, technik weterynarii, pielęgniarz zwierząt (zależy od typu szkoły); preferowana jest stała współpraca szkoły z lekarzami weterynarii i z placówkami weterynaryjnymi np. zawarcie umowy z konkretną placówką na stałe zajmującą się opieką nad psami z danej szkoły oraz określenie zasad współpracy z przychodnią/lecznicą tj. zakres świadczonych usług, badania obowiązkowe i czas w jakim powinny być wykonane.
- h) obsługa hotelowa (jeśli jest hotel);
- i) osoby do obsługi kenelu (jeśli jest).

Szkoła dba o podnoszenie kompetencji szkoleniowców. Wymagania dotyczące trenerów i instruktorów są zawarte w Standardzie Metodyka Szkolenia Osób Przygotowujących Psy Przewodniki.

5. Usługi świadczone w ramach trzech typów szkół

W ramach wszystkich typów szkół świadczone są jednakowe usługi, różnica polega tylko na tym, że szkoła może realizować je samodzielnie lub w ramach współpracy z innymi podmiotami. Decyzja w tej sprawie należy do szkoły.

Wśród usług, które może świadczyć szkoła, w zależności od przyjętego systemu, można wyróżnić:

- 1) Hodowlę i pozyskiwanie psów.
- 2) Szkolenie, doskonalenie umiejętności psa, wizyty serwisowe, interwencyjne, wycofanie psa z pełnienia funkcji psa przewodnika, adopcja i emerytowanie psa, zasady pochówku psa.
- 3) Szkolenie i doszkalanie osób niewidomych i przekazywanie tym osobom psa przewodnika.
- 4) Szkolenie i podnoszenie kompetencji szkoleniowców.
- 5) Szkolenie wolontariuszy i współpraca z nimi.
- 6) Szkolenie fundraiserów i współpraca z nimi.
- 7) Popularyzowanie pracy psa przewodnika oraz promowanie pozytywnych postaw wobec osób korzystających z jego pomocy, podnoszenie świadomości społecznej na temat roli psów przewodników osób niewidomych.
- 8) Przeciwdziałanie wszelkim formom dyskryminacji wobec osób korzystających z pomocy psa przewodnika.

Wszystkie usługi od strony merytorycznej powinny być zgodne ze standardami wypracowanymi w ramach projektu.

5.1. Zasady prowadzenia hodowli i pozyskiwania psów

To zadanie szkoły realizuje samodzielnie lub we współpracy z hodowlą zewnętrzną. Zależy to od jej typu. Szkoła kenelowa i mieszana powinna posiadać własną hodowlę, z której będzie pozyskiwała psy. Standard dotyczący hodowli i pozyskiwania psów do szkolenia na psy przewodniki opisuje szczegółowe zasady.

5.2. Szkolenie, doradztwo i doskonalenie umiejętności psa, wizyty serwisowe, interwencyjne, wycofanie psa z pełnienia funkcji psa przewodnika, adopcja i emerytowanie psa, zasady pochówku

Pies od momentu zakupu lub narodzin w hodowli prowadzonej przez szkołę do momentu wycofania go z programu szkoleniowego lub pracy bez względu na przyczynę wycofania, pozostaje własnością szkoły. Z chwilą oddania psa do bezpłatnej adopcji lub sprzedaży (decyzja należy do szkoły), własność zwierzęcia przechodzi na opiekuna lub nabywcę.

5.2.1. Szkolenie

Szkoła przygotowuje psy do pracy od szczenięcia do momentu przekazania osobie niewidomej. Szkolenie składa się ze szkolenia podstawowego i specjalistycznego. Szkolenie podstawowe obejmuje

swoim zakresem właściwą socjalizację oraz naukę podstawowych czynności codziennych. Szkolenie specjalistyczne polega na przygotowaniu psa do pracy psa przewodnika. Psy, które z przyczyn behawioralnych nie zostały przyjęte do programu szkoleniowego lub z niego wycofane w pierwszej kolejności powinny być przekazywane do pracy w innych służbach.

W trakcie trwania szkolenia, pracy instruktora/trenera powinien mieć on możliwość kontaktu z psychologiem, by w razie możliwości móc przedyskutować trudne przypadki i otrzymać potrzebne wsparcie. Należy również zadbać o zachowanie limitu godzin pracy z psem (w ciągu dnia oraz w ciągu miesiąca). Średnia ilość godzin zaangażowania szkoleniowców w pracę z psem zależy jest od etapu szkolenia psa, możliwości indywidualnych psa a także możliwości i umiejętności szkoleniowca. Trzy warianty szkolenia z podaniem średniej liczby godzin zawarte są w Standardzie Szkolenia Psów Przewodników. Jak wcześniej podano ilość psów pod opieką jednej osoby nie powinna być większa jak 2-3, w celu uniknięcia przepracowania i zapewnienia wysokiego standardu usług.

Instruktor/trener powinien być świadomy zakresu swoich obowiązków i nie wykraczać poza nie, np. trener nie może na własną rękę uczyć aplikantów, szkolić innych psów na przewodnika bez wiedzy szkoły.

5.2.2. Doradztwo i doskonalenie umiejętności psa

Klient ma prawo do bezpłatnego doradztwa ze strony szkoły podczas pracy z psem a także po przejściu na emeryturę, jeśli nadal sprawuje nad nim opiekę oraz w żałobie po śmierci psa. Jest to rodzaj monitorowania pracy psa poprzez bieżące utrzymywanie kontaktu ze szkołą osoby niewidomej. Natomiast potrzeba doskonalenia umiejętności psa może wynikać w czasie wizyty serwisowej, może taką potrzebę zgłosić również klient zaniepokojony jakimś zachowaniem psa lub mający inne kłopoty podczas pracy z nim. W obu przypadkach czas trwania doskonalenia zależy od rodzaju problemu. Lekcje doskonalące są odpłatne, koszty przejazdu pokrywa także klient. Powinny zostać zorganizowane w czasie i miejscu ustalonym z klientem. Klient może skorzystać z pomocy innej szkoły, niż ta która wyszkoliła psa. Koszty pomocy obciążają klienta.

5.2.3. Wizyty serwisowe i interwencyjne

Klient jest zobowiązany do odbywania wizyt serwisowych mających na celu sprawdzenie jego umiejętności pracy z psem. Pierwsza wizyta powinna być po pół roku od przekazania klientowi psa, następne co roku. Forma tych wizyt może być różna: indywidualna i grupowa (spotkanie dla wielu użytkowników psów) w miejscu wskazanym przez szkołę i uzgodnionym z klientem. Koszty wizyty i przejazdu powinna pokryć szkoła. Mogą mieć miejsce także wizyty interwencyjne, w przypadku nagłego problemu w pracy z psem, o ile ten problem zagraża bezpieczeństwu pracy duetu człowiek - pies i o ile problem nie da się rozwiązać poprzez udzielenie porady zdalnie. Jeżeli problem nie dotyczy konkretnego miejsca, klient przyjeżdża do szkoły na własny koszt. Jeśli jednak dany problem można rozwiązać tylko w konkretnym miejscu (innym niż siedziba szkoły i jej okolica), szkoleniowiec dojeżdża do tego miejsca niezwłocznie, a klient zwraca mu koszty podróży i ewentualnego noclegu, chyba że organizacja posiada fundusze na tego typu wyjazdy. Udzielona konsultacja w sytuacjach nagłych jest bezpłatna dla klienta.

5.2.4. Wycofanie psa

Zarówno kandydat na psa przewodnika, jak i pies pracujący z klientem, może zostać wycofany na różnym etapie wyszkolenia i pracy. Decyzję o wycofaniu psa z programu szkoleniowego lub z pracy z klientem podejmuje komisja składająca się z przedstawiciela władz szkoły, instruktora, lekarza weterynarii, ewentualnie behawiorysty/zoopsychologa. Wycofanie może nastąpić z następujących przyczyn

- ⇒ zdrowotnych,
- ⇒ behawioralnych,
- ⇒ rezygnacji klienta,
- ⇒ długotrwałej (trwającej powyżej 6 miesięcy) choroby klienta,
- ⇒ śmierci klienta.

W przypadku rezygnacji, długotrwałej choroby klienta lub śmierci klienta pies – o ile nie przekroczył piątego roku życia – może po przeszkoleniu zostać przekazany innej osobie niewidomej. W razie wycofania psa z przyczyn zdrowotnych komisja podejmuje decyzję o przekazaniu psa do bezpłatnej adopcji. Jeżeli są to przyczyny behawioralne, szkoła powinna dokonać sprzedaży psa.

Pies może zostać odebrany zarówno rodzinie zastępczej, trenerom szkolącym jak i klientowi. Odebranie psa może nastąpić w związku z rażącym zaniedbaniem psa lub jego złym traktowaniem stwierdzonym przez instruktora w trakcie lub na podstawie informacji otrzymanych z otoczenia. Szkoła ma obowiązek zweryfikować otrzymane informacje, i po ich ocenie:

- ⇒ udzielić upomnienia z wyznaczeniem terminu do usunięcia wszelkich nieprawidłowości, lub
- ⇒ podjąć decyzję o odebraniu psa.

Odebranie psa może nastąpić również na podstawie oceny szkoleniowca podczas wizyt serwisowych lub nie wywiązywania się przez klienta z warunków umowy przekazania psa przewodnika, w szczególności w przypadku wykorzystywania psa niezgodnie z celem, do którego został przygotowany. Pies odebrany, o ile nie ukończył piątego roku życia, może po przeszkoleniu zostać przekazany innemu klientowi.

5.2.5. Adopcja

Pies może zostać przekazany do adopcji w sytuacji wycofania z programu szkoleniowego lub podczas pracy z klientem, zwrotu przez klienta lub podczas odebrania psa.

1) Ogólne zasady adopcji:

- a) Kiedy pies zostaje wycofany z programu szkoleniowego pierwszeństwo adopcji mają rodziny zastępcze, które go wychowywały. Jeśli nie mogą lub nie chcą adoptować psa, mogą polecić jako kandydata bliską/znajomą osobę, za którą mogą poręczyć. Jeśli nie są w stanie wskazać takiej osoby, szkoła sama szuka domu adopcyjnego dla psa.
- b) Gdy pies zostanie wycofany z pracy pierwszeństwo adopcji ma klient lub jego bliscy, a następnie rodziny zastępcze. W każdym innym przypadku szkoła sama szuka domu adopcyjnego.
- c) Gdy klient oddaje psa, pierwszeństwo adopcji mają rodziny zastępcze.

- d) Kiedy klient traci możliwość pracy z psem i opieki nad nim pierwszeństwo adopcji mają jego bliscy. Jeśli pies ma mniej niż 5 lat, może wrócić do szkoły, zostać doszkolony i ponownie przekazany innemu klientowi.
- e) Kiedy pies zostaje odebrany klientowi, ani on, ani jego bliscy nie mają prawa do adopcji psa. Pierwszeństwo mają wolontariusze/ rodziny zastępcze.

Przed przekazaniem psa do adopcji szkoła zobowiązana jest dokonać sprawdzenia kandydatów na właściciela psa.

2) Kryteria doboru rodzin adopcyjnych

W każdym przypadku osoba, która chce adoptować psa jest zapraszana przez jednostkę szkolącą na rozmowę, podczas której:

- ⇒ opowiada o swoim trybie życia;
- ⇒ opowiada o swoich doświadczeniach z innymi zwierzętami, w tym z psami. Kandydat nie może bać się psów. Mile widziane posiadanie wcześniej psa, choć nie jest to konieczne;
- ⇒ opisuje swoje warunki mieszkaniowe i finansowe do utrzymania psa;
- ⇒ opowiada, jak sobie wyobraża opiekę nad adoptowanym psem;
- ⇒ w przypadku więcej niż jednego kandydata, decyduje ilość czasu, jaką osoba jest w stanie poświęcić psu;
- ⇒ w przypadku psa emerytowanego znaczenie mają warunki lokalowe.

3) Zasady adopcji psa

- ⇒ pies przekazywany do adopcji przechodzi na własność osoby po podpisaniu z nią pisemnej umowy adopcyjnej;
- ⇒ pierwszeństwo w adopcji psa wycofanego mają tymczasowi opiekunowie - rodziny zastępcze, Klienci;
- ⇒ każda osoba adoptująca psa musi przejść pozytywną weryfikację jednostki szkolącej, której pies jest własnością;
- ⇒ każda osoba adoptująca psa musi zobowiązać się do zapewnienia w przyszłości godnej opieki zgodnie z zasadami dobrostanu i etyki;
- ⇒ jednostka przekazująca zapewnia klientowi doradztwo/wsparcie w szukaniu domu dla emerytowanego psa przewodnika, jeśli klient nie może sam zapewnić mu opieki;
- ⇒ na życzenie klienta jednostka przekazująca zapewnia mu wsparcie w żałobie po śmierci psa emerytowanego lub utraconego wcześniej z przyczyn losowych.
- ⇒ w każdym z powyższych przypadków wycofania psa z pracy, klient informuje jednostkę szkolącą o tym, gdzie i w jakich warunkach pies będzie przebywał.

Umowa adopcyjna winna zawierać co najmniej następujące informacje:

- ⇒ określenie stron umowy,

- ⇒ określenie warunków umowy, w tym oświadczenie właściciela, iż znany jest mu status psa, jego stan zdrowia, przyczyna wycofania psa ze szkolenia lub z pracy, a także zobowiązanie do ponoszenia kosztów związanych z utrzymaniem, opieką weterynaryjną i pochówkiem,
- ⇒ jeśli adoptującym psa jest klient również zobowiązanie do niewykorzystywania psa w charakterze psa przewodnika.

5.2.6. Emerytowanie psa

Obowiązek zapewnienia psu właściwego miejsca do emerytowania spoczywa na szkole. Jeśli klient zechce przejść opiekę nad psem, wówczas szkoła przekazuje mu go nieodpłatnie. Klient może również wskazać osoby mogące przejść opiekę nad emerytowanym psem, np. członków rodzin. Każdorazowo niezależnie od tego kto przejmie opiekę nad emerytowanym psem, podpisywana jest umowa, w której przyjmujący zobowiązuje się on do zapewnienia psu utrzymania, opieki weterynaryjnej i zorganizowania pochówku na własny koszt. Po przejściu na emeryturę pies staje się własnością osoby, która go przejęła. Pies przechodzi na emeryturę w wieku 8 lat, dopuszcza się przedłużenie pracy do 10 lat.

5.2.7. Zasady etycznego traktowania psa

Kwestie etyczne powinny być brane pod uwagę zawsze – na każdym etapie życia i wyszkolenia psa. Dzięki temu współpraca ludzko-psiej pary będzie bezpieczna i satysfakcjonująca. Jednostki szkolące muszą być świadome dylematów etycznych, perspektyw i refleksji dotyczących psa, klienta i środowiska.

Zasady etyczne szkolenia i opieki odnoszą się do indywidualnych potrzeb fizycznych i emocjonalnych każdego psa przez cały czas, kiedy pozostaje on pod opieką jednostki szkolącej (wolontariusza, szkoleniowca, klienta), do prowadzenia zajęć oraz metod przygotowania psów do pracy.

Wszystkie jednostki szkolące psy mają obowiązek podejmowania etycznych i odpowiedzialnych decyzji podczas wyboru, szkolenia i pracy z psem, które będą skutkowały bezpieczną, wolną od cierpienia pracą dobrze wyszkolonego psa.

Wszystkie jednostki szkolące PP powinny przestrzegać zasady postępowania etycznego w związku z dobrostanem zwierząt.

W zespole „człowiek - pies” to opiekun - człowiek (wolontariusz, szkoleniowiec, klient), jest odpowiedzialny za zwierzę. Odpowiada za jego bezpieczeństwo podczas pracy, dobrostan fizyczny i emocjonalny. Opiekun (wolontariusz, szkoleniowiec) musi być odpowiednio przygotowany do opieki/szkolenia/pracy z psem. Metody pracy, szkolenia (w tym wyposażenie - uprzęż i narzędzia szkoleniowe) powinny być tak dobrane, by nie powodować cierpienia zwierzęcia. Nie powinny ranić zwierząt ani zadawać długotrwałego bólu. Powinny być stosowane w sposób humanitarny.

Pies może wykonywać ćwiczenia/ pracę tylko wtedy, gdy jest zdrowy.

Korekty, jeśli muszą być udzielone, mają być sprawiedliwe, zrozumiałe dla psa, krótkotrwałe i niezbędne do eliminacji niepożądanych zachowań.

Wymagania stawiane psu powinny być dopasowane do jego możliwości na konkretnym etapie rozwoju, wyszkolenia, wieku (tak, by nie naruszały dobrostanu zwierzęcia).

5.2.8. Zasady pochówku psa

Śmierć psa może nastąpić w każdym czasie. Do czasu przekazania psa klientowi koszty pochówku ponosi szkoła. Po przekazaniu psa klientowi w przypadku naturalnej śmierci koszty pochówku ponosi klient. Jeśli przyczyna śmierci nie jest znana, klient zgłasza ten fakt do szkoły i w oparciu o decyzję szkoły zleca przeprowadzenie sekcji zwłok. Wówczas koszty sekcji i pochówku ponosi szkoła.

5.3. Szkolenie i doszkalanie oraz przekazywanie psa przewodnika osobom z niepełnosprawnością wzroku²

Każda szkoła jest zobowiązana do przygotowania i zamieszczenia na swojej stronie internetowej informacji o szkoleniu psów przewodników, kto i w jaki sposób może się, ubiegać o psa, jakie korzyści wynikają z posiadania psa oraz z jaką, odpowiedzialnością i konsekwencjami się to wiąże. Szkoła powinna mieć opracowany regulamin przyznawania psów. Wyżej wymienione informacje powinny być przygotowane w formie dostępnej dla osób z niepełnosprawnością wzroku. Szkoła powinna również zagwarantować kandydatowi możliwość skontaktowania się w celu uzyskania dodatkowych informacji przed lub w trakcie wypełniania wniosku.

Po pozytywnej weryfikacji wniosku, spotkaniu z kandydatem, podjęciu decyzji o zakwalifikowaniu kandydata na szkolenie, odbyciu szkolenia – szkoła przekazuje nieodpłatnie klientowi psa dopasowanego do niego pod względem charakteru i temperamentu. Klient otrzymuje Certyfikat wydany przez szkołę.

Szkoła podpisuje z klientem umowę użyczenia psa wraz ze stosownymi załącznikami. Po przekazaniu psa szkoła pozostaje w stałym kontakcie z klientem.

Szkoła wspiera klientów wyszkolonych w danej szkole jak również w wyjątkowych przypadkach, np. zmiany miejsca zamieszkania klienta, z innej szkoły (jeżeli inna szkoła przeprowadziła szkolenie psa zgodnie ze standardami) w zaopatrywaniu w karmę dla psa i opiekę weterynaryjną po zakończeniu procesu szkolenia - w zależności od możliwości kadrowych i finansowych.

Szczegółowy opis przekazywania osobom niewidomym psa znajduje się w standardzie przekazywania psów przewodników.

5.4. Szkolenie i podnoszenie kompetencji szkoleniowców

Szkoła, jeśli będzie posiadała takie możliwości, może przeprowadzać głównie szkolenia teoretyczne ale także praktyczne aplikanta na trenera psów, młodszego trenera psów przewodników, trenera psów przewodników, trenera rodzin zastępczych. Mogą to być szkolenia bezpłatne i odpłatne w zależności od możliwości finansowych szkoły.

Opis szkoleń znajduje się w standardzie Metodyka Szkolenia Osób Przygotowujących Psy Przewodniki.

² UWAGA do pkt. 5.3 i 5.4 Jeżeli aplikant na trenera, młodszego trenera psów, trenera psów, klient odbył szkolenie teoretyczne zgodnie ze standardem w innej szkoły i ma odpowiednie zaświadczenia, szkoła do której zwrócił się z prośbą czy propozycją powinna uznać jego kompetencje.

5.5. Szkolenie wolontariuszy i współpraca z nimi

Szkoła zamieszcza na swojej stronie zasady współpracy z wolontariuszami wraz z ankietą aplikacyjną. Szkoła jest odpowiedzialna za budowanie wolontariatu i wykorzystanie wyszkolonych wolontariuszy. Organizuje szkolenia dla kolejnych wolontariuszy, podczas których przekazuje wiedzę zarówno na temat szkoły psów przewodników, samych psów, jak i możliwości, potrzeb i codziennego funkcjonowania osób z problemami wzroku. Z wolontariuszami podpisywane jest porozumienie o wykonywanie świadczeń wolontarystycznych. Długotrwała nieobecność wolontariusza, niezależnie od przyczyny, skutkuje odstąpieniem od zawartej wcześniej umowy. Będzie ono różne w zależności od typu szkoły. Przez cały okres współpracy szkoła udziela wolontariuszowi niezbędnego wsparcia i w razie potrzeby dodatkowe szkolenia.

W szkole funkcjonują dwa główne typy wolontariatu:

- a) rodziny zastępcze zajmujące się szkoleniem podstawowym psa przewodnika oraz
- b) wolontariat wspierający.

Główny nacisk w szkole kładziony jest na rodziny zastępcze ze względu na długi okres pobytu psa w rodzinie. W jednej rodzinie zastępczej przygotowywany jest jeden pies do roli psa przewodnika.

Szczegółowe zasady naboru wolontariuszy i ich szkolenia są zawarte w standardzie Wolontariat w szkole psów przewodników.

5.6. Szkolenie fundraiserów i współpraca z nimi

Rekomenduje się zatrudnienie na czas określony minimum 1 osobę w szkole, która powinna zajmować się fundraisingiem. Utrzymanie tego stanowiska będzie zależało od skuteczności podejmowanych przez fundaisera zadań i potrzeb szkoły. Szkoleniem fundraiserów nie powinna zajmować się szkoła, jest to zadanie dla wyspecjalizowanych firm zewnętrznych.

5.7. Popularyzowanie pracy psa przewodnika oraz promowanie pozytywnych postaw wobec osób korzystających z jego pomocy

Każda szkoła powinna kreować wydarzenia (prowadzić działalność) mające na celu promowanie pracy psa przewodnika zarówno wśród osób niewidomych, jak i reszty społeczeństwa. Podstawowe informacje, jakie powinni otrzymać odbiorcy tych akcji to:

- ⇒ korzyści wynikające z posiadania psa;
- ⇒ na czym polega praca psa;
- ⇒ dlaczego nie należy reagować na pracującego psa i z jakimi konsekwencjami dla osoby niewidomej wiąże się jego zaczepianie;
- ⇒ jak pomagać osobie niewidomej z psem;
- ⇒ jakie są prawa osób korzystających z pomocy psa.

Promowanie pracy psa może odbywać się poprzez:

- ⇒ lekcje w placówkach edukacyjnych na różnym poziomie kształcenia;
- ⇒ szkolenia, skierowane do instytucji, w których może się pojawić osoba niewidoma z psem;
- ⇒ szkolenia dla pracowników instytucji i organizacji działających na rzecz osób niewidomych;
- ⇒ spotkania informacyjne dla osób niewidomych, zainteresowanych posiadaniem psa;
- ⇒ kampanie informacyjne;
- ⇒ wystąpienia w mediach;
- ⇒ konferencje;
- ⇒ pikniki;
- ⇒ uczestnictwo w wydarzeniach, organizowanych przez różnego rodzaju podmioty (organizacje pozarządowe, firmy, instytucje państwowe itp.), podczas których istnieje możliwość promowania pracy psa;
- ⇒ przygotowywanie materiałów promujących pracę psa w formie broszur, ulotek, plakatów, billboardów, prezentacji, materiałów w formie elektronicznej przygotowanych w formie dostępnej dla osób niewidomych;
- ⇒ prowadzenie innych działań, mających na celu propagowanie pracy psa i aktywności osób niewidomych korzystających z jego pomocy.

Ważne jest, by promować wiedzę na temat pracy psa nie tylko wśród osób widzących. Wśród osób z niepełnosprawnością wzroku panuje wiele mitów i stereotypów na temat tego jak pracuje pies i w jaki sposób pomaga. O zakresie i formach zaangażowania w prowadzenie wymienionych działań decyduje szkoła.

5.8. Przeciwdziałanie wszelkim formom dyskryminacji wobec osób korzystających z pomocy psa przewodnika

Szkoła prowadzi także przeciwdziałanie wszelkim formom dyskryminacji wobec osób korzystających z pomocy psa. Szkoła, w miarę dostępnych środków i możliwości, angażuje się w inicjowanie rozwiązań, w tym również prawnych, ułatwiających osobom niewidomym korzystanie z pomocy psa. Przygotowuje i zamieszcza na swojej stronie internetowej informacje na temat uprawnień osoby poruszającej się z psem. W razie potrzeby interweniuje, jeśli klient doświadczył dyskryminacji np. nie został wpuszczony ze swoim psem do budynku użyteczności publicznej i poinformował szkołę o tym fakcie. Wówczas może ona skierować, do miejsca, w którym klient doświadczył niewłaściwego traktowania, pismo wyjaśniające jak pracuje pies oraz jakie prawa przysługują osobie korzystającej z jego pomocy. Może także nawiązać kontakt z daną instytucją w celu przeprowadzenia rozmowy z osobami decyzyjnymi, zorganizowania spotkania informacyjnego, szkolenia dla pracowników lub też uzgodnienia innej formy informowania dogodnej dla obu stron.

6. Dobrostan psa przewodnika

Podstawowe zasady, jakie powinny być przestrzegane przez opiekunów psów i weryfikowane przez szkołę psów przewodników w zakresie dbałości o powierzonego psa:

- 1) Pies powinien mieć wydzielone, stałe, niebędące w ciągu komunikacyjnym przeznaczone dla niego miejsce w domu zapewniające odpoczynek, sen, poczucie bezpieczeństwa.
- 2) Pies powinien mieć swoje legowisko znajdujące się poza ciągami komunikacyjnymi. Podobnie należy zapewnić stałe miejsce dla psa poza domem przy stałej aktywności zawodowej lub innej wolontariusza.
- 3) Wyżywienie psa powinno być odpowiednio zbilansowane do wieku, aktywności fizycznej - wysiłku psa, upodobań psa. Aby zachować jak najdłużej jak najlepszą kondycję psychofizyczną psa, należy zwrócić uwagę na jakość nabywanej karmy, mając na uwadze fakt, iż pies przewodnik musi być prawidłowo karmiony. Oszczędzanie na karmie może odbić się na zdrowiu psa. Można skonsultować ze szkołą lub prowadzącym lekarzem weterynarii szeroko rozumiane wyżywienie psa. Należy kontrolować wagę psa. Żywnienie powinno być dostosowane do pracy psa. Nie należy karmić psa przed i po wysiłku. W zbilansowanym dobowym żywieniu psa uwzględnić należy także smaczki wydawane psu podczas jego pracy.
- 4) Pies powinien mieć stały dostęp do wody do picia w domu i poza domem w tym z podręcznej miski podczas podróży.
- 5) Psu należy zapewnić odpowiednią pielęgnację – na przykład regularne czesanie, przemywanie oczu czy czyszczenie uszu.
- 6) Należy dbać o zdrowie psa. Pies powinien być pod stałą kontrolą weterynarza. Opieka weterynarza powinna opierać się na profilaktyce weterynaryjnej, szybkiej diagnostyce i leczeniu w przypadku wystąpienia urazu lub choroby.
- 7) Czas pracy psa powinien być ściśle dostosowany do temperamentu psa, jego kondycji psychofizycznej, wieku zwierzęcia, trudności tras, jakie pokonuje, warunków atmosferycznych, indywidualnych cech osobniczych zwierzęcia. Maksymalny czas pracy zwierzęcia można skonsultować ze szkołą.
- 8) Klient powinien zapewnić psu spacer w ilości adekwatnej do wieku, potrzeb psychofizycznych zwierzęcia. Podczas spacerów psu należy zapewnić także czas swobodnego wybiegania się.
- 9) Należy zapewnić psu czas swobodnej zabawy tak w domu jak i podczas spaceru. Pomocne mogą tu być zamknięte, ogrodzone wybiegi dla psów. Należy zadbać też, by pies miał kontakt z innymi zwierzętami swojego gatunku.
- 10) Należy zachować dobre relacje z psem, poprzez na przykład budowanie więzi, stosowanie jasno ustalonych zasad i konsekwentne ich przestrzeganie oraz samodzielne karmienie zwierzęcia.

7. Zasady certyfikacji i monitorowania szkół

Potwierdzeniem prowadzenia działalności zgodnie ze standardami jest certyfikat wydawany przez jednostkę audytującą. W przypadku szkół – członków IGDF rolę jednostki audytorskiej pełni IGDF. Potwierdzeniem pozytywnego wyniku przeprowadzonego przez IGDF audytu jest certyfikat i akredytacja wydawana na pięć lat.

Podmiot rozpoczynający działalność w zakresie szkolenia psów przewodników lub prowadzący tę działalność, lecz niebędący członkiem IGDF, wybiera jedną spośród certyfikowanych szkół jako opiekuna merytorycznego. Organizacja pełniąca rolę opiekuna merytorycznego wyznacza spośród swych współpracowników audytora, który będzie bezpośrednio odpowiedzialny za współpracę z certyfikowaną szkołą.

Audytorem może zostać wyłącznie współpracownik opiekuna merytorycznego posiadający następujące kwalifikacje:

- 1) status instruktora/egzaminatora,
- 2) biegłą znajomość standardów,
- 3) wiedzę z zakresu funkcjonowania szkoły psów przewodników.

Dopuszcza się wyznaczenie dwóch audytorów: z zakresu działalności administracyjnej oraz szkoleniowej.

Audytor na bieżąco czuwa nad przestrzeganiem przez szkołę standardów w zakresie całej działalności, a w szczególności nad stosowaniem standardów w szkoleniu psów oraz kadry instruktorskiej. Ponadto audytor ocenia dokumentację związaną z funkcjonowaniem szkoły pod kątem jej kompletności i rzetelności. Audytor uczestniczy w zdarzeniach istotnych z punktu widzenia procesu szkolenia, w szczególności

w egzaminie psa przewodnika oraz w przekazaniu psa klientowi.

W początkowym okresie funkcjonowania szkoły, do czasu wykształcenia lub zatrudnienia osoby o zgodnych ze standardami kwalifikacjach, audytor pełni rolę egzaminatora wyszkolonych psów. Audytor może uczestniczyć w innych zdarzeniach takich jak: rekrutacja wolontariuszy oraz kadry szkoleniowej, w audycie hodowli, testach szczeniąt, testach starszych psów.

Z przeprowadzanych czynności sprawdzających audytor sporządza sprawozdania, zaś z testów i egzaminów - protokoły. Pozytywny wynik czynności sprawdzających skutkuje wydaniem raz w roku rekomendacji dla dalszej działalności szkoły. Rekomendacja jest formą certyfikacji i monitorowania działalności szkoły.

Audytor pełni swoją rolę do czasu spełnienia przez szkołę wymogów do uzyskania członkostwa w IGDF nie dłużej jednak niż przez pięć lat kalendarzowych. Szkoła ponosi koszty związane z działalnością audytora, w tym koszty jego wynagrodzenia wg wynegocjowanych stawek. Po uzyskaniu członkostwa w IGDF szkoła podlega audytom tej organizacji. Audyt stanowi jednocześnie rodzaj monitorowania działalności szkoły.

W przypadku szkół rozpoczynających działalność nieprzebranie standardów skutkuje nieudzieleniem przez audytora rekomendacji. W przypadku szkół – członków IGDF przestrzeganie

standardów daje gwarancję wyszkolenia odpowiedniej jakości psa przewodnika i jest gwarantem dla osób niewidomych, że pies jest dobrze wyszkolony. Nie przestrzeganie standardów może spowodować utratę międzynarodowego certyfikatu.

8. Warunki finansowania i forma prawna

Powinno się uwzględnić różne warianty pozyskiwania środków finansowych:

- a) możliwość dotacji systemowych,
- b) finansowanie przez instytucje rządowe i samorządowe,
- c) darowizny od osób fizycznych i prawnych,
- d) spadki oraz zapisy testamentowe,
- e) fundraising,
- f) crowdfunding czyli finansowanie społecznościowe,
- g) zbiórki publiczne oraz zbiórki organizowane za pośrednictwem sieci Internet,
- h) działalność gospodarcza z której dochód w całości przeznaczony jest na cele statutowe,
- i) 1 procent podatku dochodowego od osób fizycznych.

Możliwość pozyskiwania środków na finansowanie działalności szkoły zależeć będzie od statusu szkoły. Doświadczenia zagraniczne i dotychczasowe polskie pokazują, że szkoła może być prowadzona przez:

- a) jednostki państwowe i samorządowe;
- b) organizacje pozarządowe (stowarzyszenia, fundacje);
- c) spółki prawa handlowego (partnerskie, komandytowe), jednoosobowa działalność gospodarcza, spółka prawa cywilnego.

Warunkiem uzyskania środków finansowych jest certyfikacja szkoły uzyskana zgodnie z przyjętymi standardami.

Uwzględniając finansowanie, zapewnienie właściwej jakości szkolenia psów oraz przekazywania osobom niewidomym a także zapewnienie bezpieczeństwa osobie niewidomej i psu szkoła powinna funkcjonować w oparciu o:

- 1) Opracowane, usankcjonowane prawnie standardy.
- 2) Rozporządzenie w sprawie wydawania certyfikatów potwierdzających status psa asystującego.
- 3) Prawo o ruchu drogowym.
- 4) Ustawę o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych, ustawę o podatkach i opłatach lokalnych oraz ustawę o bezpieczeństwie żywności i żywienia z powodu braku sankcji za naruszenie przepisów.